

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE
PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA
Zagreb, 21. veljače 2024.

Analiza presude

Hanževački protiv Hrvatske
zahtjev br.49439/21

povreda čl. 6. Konvencije – pravo na pošteno suđenje (pravo na pristup sudu)
povreda čl. 3. Konvencije – zabrana mučenja

*Retroaktivna primjena sudske prakse o dopuštenosti ustavne tužbe
zbog neodgovarajućih uvjeta u zatvoru
nije bila predvidljiva u predmetu podnositelja te je dovela do povrede prava na pristup sudu*

Europski sud za ljudska prava (dalje: Europski sud), zasjedajući u vijeću od 7 sudaca, 5. rujna 2023., donio je presudu u kojoj je utvrdio da je u predmetu podnositelja došlo do povrede članka 6. i 3. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (dalje: Konvencija).

Podnositelj zahtjeva je u razdoblju između 2008. i 2013., s povremenim prekidima, boravio u 4 različita zatvora u Hrvatskoj¹ u kojima je navodno bio izložen neodgovarajućim zatvorskim uvjetima. Podnositelj je tako *inter alia* isticao da su zatvori u kojima je boravio bili prenapučeni, da je imao manje od 3 m² osobnog prostora u ćelijama u kojima je bio smješten, da su higijenski i sanitarni uvjeti bili užasni te da nije imao mogućnost pristupa rekreacijskim i radnim aktivnostima. U listopadu 2020. podnio je ustavnu tužbu protiv presude Županijskog suda u Osijeku koji je pravomoćno odbio njegov zahtjev za naknadom štete zbog navedenih neodgovarajućih uvjeta u zatvoru i koji je podnositelju naložio nadoknaditi troškove zastupanja koje je imala tužena – Republika Hrvatska, zastupana po nadležnom Općinskom državnom odvjetništvu. Ustavni sud je proglasio nedopuštenom ustavnu tužbu podnositelja u dijelu u kojem se odnosila na neodgovarajuće uvjete u zatvoru, jer podnositelj nikada nije upotrijebio postojeća preventivna pravna sredstva koja su mu bila na raspolaganju tijekom boravka u uvjetima kojima je prigovario.

Podnositelj zahtjeva je pred Europskim sudom prigovorio da je Ustavni sud njegovu ustavnu tužbu proglasio nedopuštenom retroaktivnom primjenom kriterija dopuštenosti, a

---

¹ Podnositelj zahtjeva je boravio u sljedećim zatvorima:

- od 12. travnja 2008. do 24. prosinca 2008. u istražnom zatvoru u Varaždinu,
- od 30. listopada 2009. do 13. siječnja 2010. u Centru za dijagnostiku u Zagrebu,
- od 13. siječnja 2010. do 6. rujna 2011. na izdržavanju kazne zatvora u Kaznionici u Lepoglavi,
- od 6. rujna 2011. do 29. svibnja 2013. na izdržavanju kazne zatvora u Zatvoru u Bjelovaru.

protivno pravu na pošteno suđenje i pravu na pristup sudu (čl.6. Konvencije). Također, podnositelj je prigovorio da su uvjeti njegovoga boravka u zatvoru bili nečovječni i ponižavajući, protivno članku 3. Konvencije.

Članak 6. stavak 1. Konvencije – pristup sudu

Analizirajući prigovor temeljem članka 6. Konvencije, Europski sud je ponovio već utvrđeno opće načelo o povredi prava na pristup sudu, a to je da predmetno pravo može biti podvrgnuto ograničenjima, ali ne u mjeri u kojoj se narušava sama bit tog prava ([Zubac protiv Hrvatske](#) [VV], br. 40160/12, stavci 76.-89., 5. travnja 2018.). Potom se detaljno osvrnuo na razvoj sudske prakse Ustavnog suda u predmetima o uvjetima u kojima borave osobe lišene slobode u Hrvatskoj. Istaknuo je da je Ustavni sud rješenjem broj U-III-2757/2018, od 4. veljače 2020.², uspostavio novu praksu korištenja pravnih sredstava za potrebu ispunjavanja pretpostavke iscrpljenosti pravnih lijekova prije podnošenja ustavne tužbe. Točnije, Ustavni sud je odlučio da tužba za naknadu štete (kompenzacijsko pravno sredstvo) predstavlja tek jedno od učinkovitih pravnih sredstava koja zatvorenik ima na raspolaganju, a kojoj tužbi mora prethoditi iskorištavanje preventivnih sredstava predviđenih Zakonom o izvršavanju kazne zatvora (dalje: ZIKZ)³. Prema utvrđenju Europskog suda, koje je već detaljno obrazloženo u odluci [Janković i drugi protiv Hrvatske](#) (br. 23244/16, 21. rujna 2021.) takav razvoj sudske prakse sadržajno je i dalje u skladu s praksom Europskog suda koja je utvrđena u predmetu [Ulemek protiv Hrvatske](#) (br. 21613/16, stavci 81.-92., 31. listopada 2019.), jer se djelotvornost pravnog sredstva pred Ustavnim sudom ne može dovesti u pitanje zbog načina na koji je Ustavni sud protumačio obvezu iscrpljivanja dostupnog preventivnog i kompenzacijskog pravnog sredstva.

Ipak, već u predmetu [Janković i drugi](#) Europski sud je upozorio na opasnost od retroaktivne primjene nove sudske prakse i naveo da je u kontekstu osiguranja pravne sigurnosti potrebno šest mjeseci⁴ prije nego što se može smatrati da je javnost djelotvorno obaviještena o nacionalnoj odluci kojom je utvrđeno to pravno sredstvo i prije nego što dotične osobe imaju mogućnost i obvezu iskoristiti ga ([Kirinčić i drugi protiv Hrvatske](#), br. 31386/17, stavak 115., 30. srpnja 2020.). Posljedično, izostanak opisanog prijelaznog razdoblja, odnosno retroaktivna primjena kriterija dopuštenosti ustavne tužbe, mogla bi otvoriti pitanje predvidljivosti, a time i djelotvornosti ustavne tužbe zbog neodgovarajućih uvjeta u zatvoru ([Broca i Texier-Micault protiv Francuske](#), br. 27928/02 i 31694/02, stavak 20., 21. listopad 2003.).

Nakon odluke u predmetu [Janković i drugi](#), Ustavni sud je opet prilagodio pristup u pogledu upotrebe pravnih sredstava, presudivši u usporedivom predmetu (br. U-III-3047/2019 od 29. ožujka 2022.)⁵ da se uvjet upotrebe preventivnog pravnog sredstva više ne primjenjuje u predmetima u kojima podnositelj ustavne tužbe više nije mogao upotrijebiti to pravno

---

² Rješenje Ustavnog suda Republike Hrvatske broj: [U-III-2757/2018](#) od 4. veljače 2020.

³ Pritužba zatvorskoj upravi sukladno članku 17. ZIKZ-a, odnosno podnošenje zahtjeva za zaštitu suda izvršenja sukladno članku 19. ZIKZ-a.

⁴ S obzirom da je rješenje Ustavnog suda broj: U-III-2757/2018, od 4. veljače 2020. objavljeno u Narodnim novinama dana 10. ožujka 2020., Europski sud je smatrao da će promijenjena praksa obveze redosljeda korištenja pravnih sredstava utvrđena tim rješenjem biti primjenjiva za korisnike relevantnih pravnih sredstava nakon 10. rujna 2020.

⁵ Odluka i rješenje Ustavnog suda Republike Hrvatske broj: [U-III-3047/2019](#) od 29. ožujka 2022.

sredstvo. Naime, u citiranom predmetu Ustavni sud je smatrao da se podnositelju ustavne tužbe ne može predbaciti činjenica da je koristio samo kompenzacijsko pravno sredstvo s obzirom na činjenicu da je preventivnim sredstvima mogao pribjeći samo tijekom boravka u zatvoru, u razdoblju između 2012.-2013., kada mu nije bilo predvidljivo da će upotreba tog pravnog sredstva postati uvjet dopuštenosti njegove ustavne tužbe povodom naknadnog parničnog postupka za naknadu štete.

Ocjenjujući osnovanost prigovora podnositelja zbog retroaktivne primjene kriterija dopuštenosti u svjetlu svega navedenog, Europski sud je utvrdio da je odbacivanje njegove ustavne tužbe kao nedopuštene primjenom tada vodećeg rješenja Ustavnog suda br. U-III-2757/2018, predstavljalo ograničenje njegovog prava na pristup sudu.

Stoga je Europski sud ispitao je li takvo ograničenje prava bilo opravdano, ističući pritom da sukladno njegovoj praksi (*Gil Sanjuan protiv Španjolske*, br. 48297/15, stavak 38., 26. svibnja 2020.), promjena domaće sudske prakse kojom se utječe na tekuće parnične postupke neće biti protivna članku 6. Konvencije samo ako je takav razvoj i promjena prava strankama bila dobro poznata, ili barem razumno predvidljiva te ako nije postojala nikakva neizvjesnost u pogledu njihove pravne situacije.

S obzirom da je podnositelj preventivno pravno sredstvo mogao iskoristiti samo u razdoblju dok je bio u zatvoru, od 2008. do 2013., u koje doba ni na koji način nije mogao predvidjeti kasniji razvoj ustavnosudske prakse, Europski sud je utvrdio da je novi uvjet dopuštenosti ustavne tužbe u predmetu podnositelja primijenjen retroaktivno i bez primjene ikakvih prijelaznih mjera.

Stoga je utvrdio da je pravo na pristup sudu podnositelju bilo ograničeno u tolikoj mjeri da je narušilo samu bit tog prava te je utvrdio povredu članka 6. stavka 1. Konvencije.

Članak 3. Konvencije

Analizirajući prigovore podnositelja zbog neodgovarajućih uvjeta u zatvorima u kojima je boravio (članak 3. Konvencije), Europski sud je razmatrao podnositeljev boravak u svakom zatvoru zasebno, u svjetlu načela utvrđenih u predmetima *Muršić protiv Hrvatske* [VV] (br.7334/13, stavci 96.-101., od 20. listopada 2016.) i *Ulemek protiv Hrvatske* (br. 21613/16, stavci 71.-120. i 126.-131., od 31. listopada 2019.).

Europski sud je tako za:

- dio zahtjeva koji se odnosio na boravak podnositelja u istražnom zatvoru u Varaždinu, utvrdio da je nedopušten jer je zahtjev podnositelja za naknadu štete već bio zastario u trenutku kada je podnio tužbu nadležnom sudu;
- boravak podnositelja u Zatvoru u Zagrebu i Kaznionici u Lepoglavi utvrdio da je bio protivan članku 3. Konvencije jer je podnositelj tijekom cijelog boravka u Zatvoru u Zagrebu, odnosno barem polovicu vremena u Kaznionici u Lepoglavi, imao na raspolaganju manje od 3 m² osobnog prostora zbog čega je Europski sud utvrdio da su uvjeti lišenja slobode podnositelja bili ponižavajući;
- uvjete u Zatvoru u Bjelovaru utvrdio da je od ukupno 640 dana provedenih u navedenom zatvoru podnositelj samo 17 dana na raspolaganju imao manje od 3 m² (točnije 2,96

m2) osobnog prostora, a koje smanjenje osobnog prostora je najduže neprekidno trajalo 11 dana. Navedeno smanjenje potrebnog osobnog prostora Europski sud je smatrao kratkim, minimalnim i povremenim, imajući u vidu da je u tom razdoblju podnositelju je bila omogućena dovoljna sloboda kretanja i aktivnosti izvan ćelije. Zbog toga je Europski sud utvrdio da nije došlo do povrede članka 3. Konvencije tijekom podnositeljeva boravka u Zatvoru u Bjelovaru.

Za utvrđene povrede članka 6. stavak 1. i članka 3. Konvencije, Europski sud je podnositelju ukupno dosudio 9.900 EUR na ime naknade nematerijalne štete i 3.000 EUR na ime naknade troškova i izdataka.

Ovu analizu izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Analiza ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te nije obvezujuća za taj Sud.

© 2024. Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava